

הקו המדיני של ישראל לא יכלה לעבור ללא תגובה.

כנות מפתיעה. שרת הגיב במהירות ובכנות מפתיעה: הוא פירסם הודעה רשמית, בה נאמר כי משלחת ישראל באו"ם פעלה בניגוד להוראות שניתנו לה, וכי משרד החוץ מצפה לידיעות נוספות מניו יורק.

עוד בטרם הגיעו ידיעות מניו יורק, ראה אבן את ההודעה הרשמית בעיתוני ארצות הברית, שלח מברק נרגז לירושלים: הוא טען כי הודעה זו הבעה אי-אמון בו, איים להסיק ממנה את כל המסקנות.

גם שרת היה מוכן להסיק את המסקנות מהתנהגותו של אבן, אילו לא ישב הוא במיטת-סדום קואליציונית, בה נהנה אבן מהמחילה גדולה של הצ"כ. על כן התנצל ראש-המשלה על הנוסח החריף של ההודעה הרשמית, דרש, יחד עם זאת, הסבר מפורט להתנהגותו הבלתי-מקובלת של אבן.

ההסבר של אבא אבן התרכז מסביב לשתי נקודות עיקריות:

- לא היה זה דיון על קבלת סין הע'מית לאו"ם: הויכוח נסב רק על השאלה אם להעלות את הפרשה כולה לסדר-היום.
- היה לו הרושם כי עמדת ישראל בברית סין וזה עם עמדת הבריטים, והרי גם בריטניה הצביעה יחד עם ארצות-הברית. שרת לא קיבל את הטענות של אבן: הן נראו חסרות-ישר — ביחוד כאשר הן יצאו מפיו של דיפלומט מנוסה, אולם הוא טיכס עצה ומצא פתרון-פשרה מזורז למדי: השבוע נשלחה הישרדות הישראלית בוו-שינגטון הוראה, בה נקבע כי מעתה והלאה יודיע אבן לאנשי השגרירות והמשלחת הישראלית באו"ם על כל כוונותיו בעניינים עקרוניים ודחופים — ואם הם ירערו על אחד מצעדיו, יהיה עליו לחכות להוראות מדויקות ממשרד-החוץ.

מפלגות

כדולפין במים

הכל התחיל אחר שקהל המזומנים חזה בצניחה המונית מוצלחת בתמרון, לפני שלושה שבועות. נכחו במקום כל האנשים שהתפרסמו כ"קבוצת-בן-גוריון" — תדי קולק, אהוד אבריאלי, נחמיה ארגוב, נוסף על פנחס לבון, הרמטכ"ל והאלופים. ביניהם התהלך, בחולצה ירוקה ומכנסים אפורים, חבר ועדת-החוקר והבטחון של הכנסת, ח"כ הצ"כ שלום זיסמן.

אחרי ההצגה זומין נורמן לוריא, מנהל מלון דולפין, בשביציון את כל הנוכחים ל"סעודת-מלכים" (על-השבון המלון). הראה להם את הבניין היפה וסביבתו. כשהגיעו ל"בית-הכנסת" אמר מישור שהוא מוכן לקיים פוץ לחוכה, לבוש, תמורת מאה לירות.

* על תכנית אחרת לפתרון טיכסוד שרת אבן, ראה תצפית.

ח"כ שלום זיסמן

מה מותר לשלוח ציבור?

"מאה לירות?" שאל תדי קולק, "זה יותר מדי! אני מוכן לתת שלושים לירות!"

רק הפליט את המלים, ועוד לפני שהספיק להתחרט עליהן, הסיר שלום זיסמן את ש"עונו מזרועו, קפץ למים, צלח את הבריכה. זיסמן, שהוא גם יושב-ראש הסתדרות ה"כ" כבישראל, ביצע את המיבצע בקלות, אף שנעליו מלאו מים והקשו על השחייה בקטע האחרון, הוא יצא, גבה את שלוש שים הליי מידי קולק, לבש בגדים יבשים שהועקו על-ידי אחד האלופים ממחנה צבאי.

"אני אשנה את דעתי על הציונים-הכלליים!" חייך פנחס לבון.

לא מן הבריכה. מרוצה מעצמו חזר זיסמן לביתו הרמתני, וזה לנוספת אשר תו ציונה ולהעצרת שתי בנותיו. אולם קבר לתהפנים בחוגי מפלגתו היתה פחיתות נלהבת.

אמר עסקן אחד: "זו לא התנהגות של שליח הציבור!" חזר אחריו מנהיג קשיש שני: "לא נאה, לא נאה!" לשוא הסביר זיסמן שהיה זה מיבצע תעמולתי השווה כסף רב, וזה לפרסומת-חינם והוכיח לנוער שלא כל מנהיגי הצ"כ הם עסקנים מזדקנים. דעת הרוב במפלגה נשארה שלילית.

השבוע עוד סער הויכוח במלוא חומו, כאשר השאירו זיסמן מאחוריו, טס לארצות-הברית בשליחות המגבית. בשעת היפרידה השתעל, אך הקפיד להסביר: "זה לא מן הבריכה. זה בא אחר כך!"

פרשת קסטנר המלה האחרונה

בשבוע שעבר הופיע מלכיאל גרינוולד באולם בית-המשפט המחוזי בירושלים במ"על שחור, מכנסיים דיפלומטיים בעלי פסים ואות הקוממיות בדש. היו לו שתי סיבות טובות להתהדרות זו: טיגוריו, שמ"אל תמיר, פתח בנאום הסיכום במשפט בן 10 החדשים. היה זה גם יום הולדתו (73') של גרינוולד.

היה זה גם יום גדול לתמיר עצמו. צתה יכול היה לומר את כל אשר רצה לומר. השאלה שעמדה לפניו: כיצד לומר את זה?

כמה ימים לפני כן התרכז חיים כהן, היועץ המשפטי, בנאום מבריק ורועם, על עניינים כלליים, רעיוניים, אפילו מטפיסיים. הכל האמינו כי תמיר ילך בעקבותיו, ישא נאום פוליטי כללי.

אולם תמיר נהג ביתר תבונה. במקום לפתוח בפרשה בל טמון חומרת-הנפץ הפריטי הרב ביותר, היא פרשת שליחותו של בראנד (הנולד 1884), בחר דחקה ב"פרשה העובדתית ביותר — פרשת גטו קלוד. הוא צירף פרט לפרט, להכיר מאות מקומות בפרטיכל, השווה את העדויות, גילה שקרים בולטים. אחרי חצי יום של כיכום כזה, אי-אפשר היה להפסיקו, כשעבר לשטח הפוליטי המובהק, הגיע מן הפרט אל הכלל.

מענה עיקרית. טענתו העיקרית של תמיר: קסטנר ביקש להציל את 388 הנפשות שהנאצים הרשו להם לצאת, ביניהם מרבית קרוביו. תמורת הצלה קטנה זו, שארכה חודשים רבים, סחטו הנאצים — לדברי תמיר — שיתוף-פעולה גובר והולך מקסטנר.

קרא תמיר: ישנו הבדל גדול בין בוגד סתם ובין משתף-פעולה. בוגד מוכר לאיב ידיעות צבאיות תמורת שכר. אולם משתף פעולה משלה את עצמו שהוא עוזר לעמי האויב וזרק לו מפעם לפעם ויתור, כדי שיוכל להוסיף לרמות את עצמו. קוויזלינג ופסן האמינו שניהם שהם מצילים את ארצותיהם!

מתחת לגורה. משחק. היום התק' דם. הבנין הגדול של בית-המשפט התרוקן מאדם. רק באולם הקטן הצטופפו האנשים מתחת לגורה הקטנה היחידה, שורקה אור עמום על השחקנים הראשיים. קולו של תמיר הפך יותר ויותר פאטתי. באולם כמה לתחיה הטרנדזה של שמונה מאות אלף יהודים שהושמדו.

ברגע זה העלה תמיר את פרשת בראנדי. לו היה זה משפט רגיל, לא היה עושה זאת, מן הסתם. כי בהוכיחו שמנהיגי הסוכנות היהודית דארו חיבלו בממאצי ההצלה של קסטנר, מתוך שיתוף פעולה עם השליט הבריטי, ניקה במידה רבה את קסטנר

עצמו. אולם תמיר לא התחשב בכך. בשביל רגע זה לקח את המשפט לידיו. היה זה רגע ההגשמה.

חיל-מאסף. חיים כהן נעדר ממקומו, פינה את שדה-הקרב, השאיר מאחוריו רק חיל-מאסף בדמות עוזרו, אמנון תל. תל הצטמצם ביריות-צלף. מדי פעם, כשתמיר הגיע לשיא של התרגשות, זרק תל הערה עוקצנית, עורר צחוק באולם, שבר את ההתרגשות.

אולם גם הוא לא הצליח לעצור את אחד הנאומים המזהירים שנשמעו ארבעים בבית-משפט ישראלי. תמיר עקץ והספיד, הטיף מוסר וייסר, עבר את כל שלבי-הסולם

השופט חלוי מאזין לסיכום תמיר במשפט קסטנר

מה אסור לשלוח העם?

ברכה היתה מוסתרת תוכחה מרה. היהודי היחיד שנזכר במקום היה ערי זיבוטינסקי: המארגנים ביקשו ממנו להקים הועדה ציבורית, כדי להגן על ענייניהם. הוא השיב:

"אלה שפוצצו את כפרכם, ניסו לפוצץ גם את הידידות בין המארגנים ועם ישראל. לא רק לכם נגרם נזק. הנזק שנגרם לישראל גדול עוד יותר. דעו לכם, כי במדינת ישראל ישנם אנשים ואנשים לא-מארגנים, הכואבים את כאבכם."

ההמון ניצב שעה קלה, אפוף דומיה. אחר פנה לחזור לגיש.

ימים מספר לפני כן ערך קיבוץ ברעם חגיגה משלו: יום השנה החמישי להקמת הממשל. ברחובות ירושלים הודבקו כרוזים, ש'הומיניו את המארגנים לבוא לבקר בקיבוץ. איש מהם לא הופיע.

כיצד להסביר?

ימים מספר לפני יום הויכוחן לפי-צ'כפר-בירעם (ראה לעיל) צילצל הטלפון על שולחנו של ערי זיבוטינסקי: ארדון, כתב ג'ורג'ס 1908, אשר את קבלת ההומיניו לכנס, הודיע שהוא לא יוכל לבוא. אולם הוא ניצל את ההזדמנות ושאל את זיבוטינסקי כיצד נוכל להסביר לעולם כולו את העוול שנעשה למארגנים יושבי בירעם. זיבוטינסקי השיב לו כי ההסברה הינה מעניינם של העתונאים.

כאשר על אף ההדקלוש שעוררה פרשת בירעם בעתונות הישראלית, החליט העורך הציבורי למען פליטי בירעם לקיים בזמן דקדוק ביותר מסיבת-עתונאים, כדי לתת למארגנים ההזדמנות הוגנת לדבר את דבריהם. אמר זיבוטינסקי: "אם העיתונות שלנו לא תנהג בהם בצדק, ימצאו המארגנים את הדרך אל העיתונות הזרה. הם לא ישתקו". נראה כי העתונאים הישראלים לא יוכלו להתחמק מן ההסבר.

עתונות

האזרח לא ידע

הישראלי הפותח את עיתוני-הבוקר מוצא לפניו מערכת מגומרת של ידיעות מכל רחבי-העולם. אולם על פי רוב אין הוא יודע — או אינו שם לב לעובדה — כי מרבית ידיעות אלו הועברו לישראל על ידי אחד משירותי-הידיעות הגדולים, דקות מ"פ פר לאחר התרחשות המאורעות השונים.

לא רבים ידעו גם כי כמעט כל הסניפים המקומיים של שירותי-החדשות הגדולים, כגון רויטרס, או אטווייט פוסט, מילאו תפקיד כפול: הם אספו ידיעות-מקומיות העבירו אותן לרשת-העולם, ויחד עם זה